

РЕЦЕНЗІЯ

**Рогового Андрія Віталійовича на дисертаційну роботу
Колотила Леоніда Леонідовича на тему
«Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банківських
установ в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Актуальність теми дисертаційної роботи

Банківська система України сьогодні функціонує в умовах макроекономічної нестабільності, цифрової трансформації, військової агресії та значного підвищення рівня конкуренції між фінансовими установами. За таких умов особливої актуальності набувають питання побудови дієвих систем фінансової безпеки, насамперед комерційних банків, функціонування яких забезпечувало б можливість ефективно протидіяти складним і непередбачуваним зовнішнім та внутрішнім чинникам. Це, своєю чергою, зумовлює необхідність перегляду концептуальних підходів до побудови дієвих систем ризик-менеджменту комерційних банків з урахуванням нових можливостей, які сьогодні формують для них цифрові технології.

Проте цифрова економіка, окрім створення нових можливостей для забезпечення ефективного управління фінансовими ризиками банківських установ та підтримання належного рівня їхньої фінансової безпеки, також формує низку нових загроз, які безпосередньо впливають на її забезпечення. Такі загрози можуть призводити до виникнення фінансових втрат комерційних банків, зниження рівня їхньої репутації серед клієнтів та погіршення загальної стійкості банківської діяльності. Саме окреслені питання актуалізують необхідність проведення додаткових досліджень у напрямі побудови дієвих систем фінансової безпеки комерційних банків в Україні з урахуванням сучасних викликів, насамперед макроекономічної нестабільності та цифровізації їхньої діяльності. Це у свою чергу обгрутовує актуальність теми дисертаційної роботи Колотила Л.Л.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0121U113250), у межах якої автором обґрунтовано вплив якості кредитного портфеля на процес функціонування системи фінансової безпеки банківської установи; «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), у рамках якої здобувачем розглянуто сутність стратегії забезпечення фінансової безпеки банківської установи та специфічні риси її розробки в умовах цифрової економіки; «Розвиток фінансової системи в умовах турбулентності та становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0125U000298), де автором обґрунтовано вплив макроекономічної нестабільності на розвиток системи фінансової безпеки банківської установи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Актуальність досліджуваної проблематики обумовила необхідність узагальнення та поглиблення теоретичних положень функціонування системи фінансової безпеки банківських установ та розробка науково-прикладних засад її розвитку в умовах цифрової трансформації. У зв'язку з цим у дисертації коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які є взаємоузгодженими та відповідають темі роботи. Дисертація характеризується логічною побудовою, цілісністю та послідовністю викладу матеріалу. Її зміст повністю відповідає заявленій темі й поставленій меті.

Детальний аналіз дисертаційної роботи Колотила Леоніда Леонідовича, наведених у ній статистичних матеріалів, результатів науково-аналітичних досліджень та авторських розрахунків свідчить про належний рівень обґрунтованості й достовірності сформульованих наукових положень, висновків і практичних рекомендацій. Отримані результати базуються на ґрунтовному

опрацюванні широкого кола сучасних наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, положень законодавчих та нормативно-правових актів України й Європейського Союзу. Інформаційну основу дослідження становлять офіційні статистичні матеріали Міністерства цифрової трансформації України, Державної служби статистики України, Міністерства економіки, довілля та сільського господарства України, Національного банку України, а також результати власних аналітичних розрахунків автора.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечено застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, серед яких метод контент-аналізу, наукової систематизації, порівняльного аналізу, системного підходу, абстрагування, узагальнення, логічного аналізу, статистичного аналізу, індексний метод, методи економетричного моделювання, аналізу та синтезу, класифікації, групування, сценарний метод, графоаналітичний та табличний методи.

З огляду на викладене, вважаємо, що сформульовані у дисертації висновки є достатньо аргументованими, логічно послідовними та повною мірою впливають із результатів проведеного дослідження. Результати роботи пройшли належну апробацію, що підтверджується публікацією наукових праць здобувача та їх представленням на шести міжнародних науково-практичних конференціях.

Наведене дає підстави позитивно оцінити науковий рівень дисертаційної роботи, достовірність і обґрунтованість винесених на захист наукових положень, а також практичну цінність сформульованих автором висновків і рекомендацій.

Оцінка новизни наукових положень і отриманих результатів дослідження

У дисертаційній роботі Колотила Леоніда Леонідовича вирішено важливе наукове завдання, пов'язане із узагальненням та поглибленням теоретичних положень функціонування системи фінансової безпеки банківських установ та розробка науково-прикладних засад її розвитку в умовах цифрової трансформації,

що має вагоме наукове та практичне значення для розвитку банківського сектору України.

З-поміж основних положень, що визначають наукову новизну дисертації, можна виокремити те, що в роботі удосконалено та одержали подальший розвиток:

- концептуальні підходи до визначення сутності та структури системи фінансової безпеки банківської установи, які враховують особливості її функціонування в умовах нестабільності зовнішнього середовища, трансформацію цифрового фінансового простору, посилення ролі інформаційних ресурсів діяльності та виникнення нових цифрових ризиків у забезпеченні стійкості функціонування банківських установ (с. 54-55, рис. 1.7, рис. 1.8);

- класифікацію цифрових загроз системи фінансової безпеки банківських установ, яку розширено наступними ознаками: джерелами виникнення, напрямком виникнення, масштабом впливу, об'єктом впливу, рівнем автоматизації, за тривалістю, за причиною виникнення, рівнем впливу (с. 140, рис. 2.12);

- науково-прикладні положення функціонування механізму цифрової трансформації системи фінансової безпеки банківської установи, які визначені через пізнання особливостей зміни організаційної, інформаційної, технологічної та адаптивної складової такого механізму в результаті формування та розвитку цифрового фінансового простору комерційного банку (с. 146, рис. 3.1);

- модель трансформації системи фінансової безпеки банківської установи, положення функціонування якої розширено шляхом врахування специфічних рис цифрового розвитку комерційних банків, наявності нових видів ризиків, які пов'язані із активним використанням цими установами цифрових технологій, зміною ролі інформаційних інновацій у забезпеченні їхньої конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг (с. 180, рис. 3.8);

- понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення змісту категорії «стратегія забезпечення фінансової безпеки банківської установи», що здійснено на основі результатів аналізу таких дефініцій:

«стратегія», «безпека», «фінансова безпека», пізнання сформованих наукових положень до розгляду сутності такого виду безпеки (с. 71, рис. 1.12);

– теоретичні підходи до визначення сутності цифрової стратегії забезпечення фінансової безпеки банківської установи, які сформульовані через дослідження особливостей розробки та впровадження цілісної цифрової стратегії її розвитку, гармонійної її імплементації в структуру фінансової стратегії банку (с. 86-88);

– науково-методичні аспекти дослідження взаємообумовленого впливу між системою фінансової безпеки банківської установи та процесом її цифрової трансформації, що реалізовано у виокремлення двох підходів до розуміння такого впливу: цифровий – обґрунтування трансформації системи фінансової безпеки в умовах цифрової економіки та залучення, адаптації сучасних інформаційних інновацій банківськими установами у власну діяльність; детермінуючий – опис впливу ефективності функціонування зазначеної системи на процес цифрової трансформації, його швидкість та результативність (с. 83, рис. 1.16).

Назагал положення, які характеризуються науковою новизною, сформульовані коректно, повною мірою відображають внесок здобувача у розвиток фінансової науки та досліджуваної проблематики, а рівень їхньої обґрунтованості й науково-теоретичної вивіреності відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Значення результатів проведеного дослідження для науки і практики

Результати дисертаційної роботи використовуються у діяльності: АТ «Акцент-Банк»: враховано науково-практичні підходи до формування стратегії фінансової безпеки банківських установ, рекомендації щодо оцінювання впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків на діяльність банку, а також пропозиції щодо підвищення рівня фінансової стійкості та адаптивності банківської установи до змін ринкового середовища (М5А5-RF58-ВАР5-0137 від 02.05.2025); АТ «Райффайзен Банк Перше міське відділення» (м. Чернігів): використано методичні підходи до розроблення стратегії забезпечення фінансової безпеки

банку, підходи до аналізу сучасних ризиків функціонування банківської системи, а також рекомендації щодо підвищення стійкості банківських установ до впливу макроекономічних, фінансових та цифрових чинників (№ 4 від 01.05.2026); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Фінансовий менеджмент у банку», «Управління банківськими ризиками», «Страхування фінансових ризиків». (№ 202/08-843/ВС від 12.05.2026).

**Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, в опублікованих працях,
зарахованих за темою дисертації**

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 13 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Web of Science); 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 7 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 11,2 друк. арк.; особисто автору належить – 5,0 друк. арк.

Опубліковані наукові праці відповідають вимогам чинного порядку присудження ступеня доктора філософії, а їхня кількість та обсяг дають здобувачу право на публічний захист роботи.

Відсутність / наявність порушення академічної доброчесності

Основні наукові результати, сформульовані у дослідженні, отримано автором самостійно. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї і положення, які одержані особисто Колотилу Леоніду Леонідовичу. Аналіз дисертаційної роботи свідчить про відсутність порушень принципів академічної доброчесності. Під час підготовки дослідження здобувачем забезпечено дотримання етичних норм наукової діяльності та вимог Закону України «Про освіту». У роботі коректно оформлено посилання на

використані джерела інформації, належним чином відображено використані методи дослідження та отримані результати. Отже, є всі підстави констатувати, що дисертацію виконано відповідно до вимог академічної доброчесності.

Зауваження до змісту дисертації та дискусійні положення

У цілому відзначаючи високий науково-теоретичний рівень та змістовність представленої до захисту дисертації, ґрунтовне вирішення важливого наукового завдання, не можна водночас залишити поза увагою деякі положення, що, вважаємо, є предметом для дискусії, а також окремі недоліки, з-поміж яких такі:

1. У підрозділі 1.1 доцільно було б більш ґрунтовно дослідити еволюцію наукових підходів до формування системи фінансової безпеки банківських установ у контексті сучасних трансформацій фінансового сектору, що дозволило б повніше відобразити розвиток відповідної наукової думки.

2. У підрозділі 2.1 доцільно було б розширити аналіз сучасних тенденцій розвитку банківського сектору шляхом використання міжнародних рейтингових оцінок конкурентоспроможності банківських систем.

3. Було б корисно розширити аналіз впливу фінтех-компаній на розвиток банківського сектору, зокрема більш детально розкрити особливості взаємодії банків і фінтех-компаній, а також охарактеризувати вплив сучасних фінансових технологій на цифрову трансформацію банківської діяльності та підвищення конкурентоспроможності банківських установ.

4. У підрозділі 3.1 більш детального обґрунтування потребує ресурсне забезпечення реалізації запропонованих стратегічних заходів, зокрема доцільно конкретизувати необхідні фінансові, кадрові, інформаційні та технологічні ресурси, а також визначити основні джерела їх формування й забезпечення.

5. У підрозділі 3.2 доцільно детально обґрунтувати можливості використання технологій великих даних (Big Data) для підвищення ефективності функціонування системи фінансової безпеки банківських установ.

Назагал перелічені зауваження і вказані дискусійні положення більшою мірою свідчать про різноаспектність порушених у дисертаційній роботі проблем

та її актуальність, а також складність і багатогранність обраної теми, практичну значущість, відтак суттєво не впливають на якість проведеного дослідження.

Загальний висновок і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Колотила Леоніда Леонідовича «Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банківських установ в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання щодо вдосконалення теоретико-методичних засад та обґрунтування практичних положень формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банківських установ в Україні.

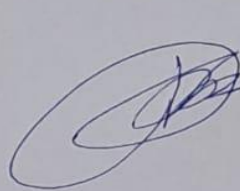
За своїм змістом, науковим рівнем та предметною спрямованістю дисертаційна робота повністю відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Представлені у дисертації теоретичні положення, науково-методичні підходи та практичні рекомендації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні та обґрунтуванні нових наукових положень, а також удосконаленні й подальшому розвитку існуючих теоретико-методичних підходів до вирішення актуальних проблем забезпечення фінансової безпеки банківських установ. Запропоновані автором наукові результати відзначаються самостійністю, комплексністю, внутрішньою логічною узгодженістю та оригінальністю наукових підходів. Вони мають як теоретичне значення для розвитку фінансової науки, так і практичну цінність для вдосконалення діяльності банківських установ в умовах цифрової трансформації фінансового сектору.

Таким чином, дисертаційна робота «Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банківських установ в Україні» за змістовим наповненням, рівнем наукової новизни, практичним значенням та значимістю висновків відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої

освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями від 19 травня 2023 р. № 502) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор – Колотило Леонід Леонідович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

Андрій РОГОВИЙ